

cerkveni časopis.

№ 15.

V Saboto 7. Kozoperska

1818.

Na sveto Devico.

(Sonet.)

V isoko bod', Marija, ti česena;
 Zmed žen vsih milost božja je izvolila
 Te sinu svojimu Mater, ohranila
 Devišstvo si, brez madeža rojena.
 Je bila smert po Evi zadolžena;
 Zivljenja vir si ti nam podarila,
 Z nebeškim miram zemljo napolnila,
 In krog in krog lepo je spreminjena.
 Tam gor se truma angelov ti uklanja,
 Pojo zvelicani duhovi hvalo,
 Nebesa te časté svojo kraljico.
 Cloveštvo, kter' mu ni tu stanovanja,
 Je vselej k tebi, Mati, zdihovalo,
 V te vedno kliče, svojo pomočnico. Hicinger.

Kratki premislili

iz s. evangelija za sedemnajsto nedeljo
 po binkostih. (Mat. 22, 34—46.)

Kakor nam je znano, so se farizeji vedno prizadevali Jezusa v besedi vjeti, de bi ga mogli pogubiti. Vedili so, de se Sinu božjiga imenuje, toraj so ravno v tem želili ga dobiti in kakor človeka, ki Boga preklinja, obsoditi. Praša ga tedej eden izmed njih, ktera je nar večji zapoved, ter je mislil, kakor pravi s. Krizostom, de bo Jezus to zapoved kaj pre naredil, ali ji kaj pridjal, in ker se Sinu božjiga imenuje, tudi od sebe kaj pristavil.

Jezus, ki je vedil njegovo zvijačno misel, ga je prehitel, in po pravim odgovoru na prašanje, je on farizejem prašanje postavil: „Kaj vi mislite od Kristusa? čigav sin je?“ Njih odgovor je bil po zapopadkih, kakoršne so oni od Mesija imeli. Vedili so, de bo Mesija iz rodu Davidoviga; de bo premagal vse sovražnike judovskega ljudstva, Rimce in druge nejevernike; de bo tron kralja Davida spet v prvo čast postavil, in de bo judovsko kraljestvo obseglo celo zemljo. De bo pa Mesija Bog in človek, in de bo njegovo kraljestvo le duhovno, tega niso mislili, ne pričakovali. Zato je Jezus na njih

odgovor, de Mesija bo „sin Davidov“, farizeje na psalm Davidov opomnil, v kterim prerok od Mesija govori, kar tudi Judje niso mogli tajiti. Če je Mesija sin Davidov, jih praša Jezus, „kako ga tedej more David svojiga gospoda imenovati?“ — Ta psalm namreč ves očitno priča de je Mesija Bog, veliki duhoven, kralj, sodnik in srednik med Bogom in ljudmi.

Ta psalm priča, de je Mesija Bog: „Gospod je rekel mojemu Gospodu: Sedi na mojo desnico, de položim tvoje sovražnike v podnožje tvojim nogam“, David je s temi besedami hotel reči: Bog je rekel mojemu Bogu: to je, David je kakor prerok Boga razsvetljen spoznal, de je Mesija neskončno veliko več, kakor zgoi človek, de je večniga rojstva, de je Sin božji, toraj tudi sam Bog. Ravno to pričajo tudi besede: „Sedi na mojo desnico“, Pomen teh besedi je: Moja moč je tvoja moč, moja oblast tvoja oblast: vse kar sim jest, si tudi ti. Dalje govori ta psalm: „Pred stvarjenjem danice sim te iz svojiga osereja rodil“. To hoče reči: Predin je bila svetloba, preden je bilo noč in dan, sim te jest rodil, preden so se časi začeli, od vekomaj si ti moj Sin. Iz mojiga osereja si rojen, to je, ravno tistiga bitja, ravno tiste nature, ktere sim jest, si tudi ti: božjo naturo imaš od mene, in ta božja natura v tebi ni druga, ni spremenjena, ni znižana, ni razdeljena, temuč ravno tista edina, ktero imam jest. Ti si Bog od Boga, Luč od Luci, pravi Bog od praviga Boga.

De je Mesija veliki duhoven, pričajo psalmove besede: „Prisegel je Gospod, in nikoli mu ne bo žal, ti si duhoven vekomaj po redu Melkizedekovim“. Te besede razlaga sveti Pavl v listu do Hebrejev v V. poglavji.

De je Mesija kralj je izrečeno v tretji verstici tega psalma, kjer pravi David: „S Sijona bo Gospod žeslo, kraljevo palico tvoje oblasti povzignil. Gospoduj v sredi svojih sovražnikov“. Ali ne rečejo te besede: Bog bo sturil, de se bo s Sijona v Jeruzalenu začelo Mesijevo kraljestvo, in de se bo odtod razširila njegova oblast po celim svetu?

Sej se je res evangeli svete vére binško nedeljo v Jeruzalemu začel, in se je razširjal odtod čez vse dežele vesoljniga svetá. Desiravno je sveta véra kakor v Jeruzalemu, tudi po celim svetu povsod med sovražnike zadela, se je vendar mogočno razširjala, in se razširja po svetu do današnjiga dne; ona premaga in podse spravi vse svoje sovražnike in nasprotnike. Zato popisuje David Mesija kakor mogočniga kralja, kterimu reče Bog: „Vsedi se na mojo desnico, de položim tvoje sovražnike tvojim nogam v podnožje“. Dalje pravi prerok: „Gospodstvo, ktero je s teboj, se bo dan tvoje moči v svetlobi tvojih svetnikov pokazalo“. Noben drug judovski kralj, ampak Jezus je premagal vse svoje sovražnike dozdej, in jih bo vselej premagal. Kje so zdaj tisti sovražniki Jezusovi, tisti farizeji, tisti nejeverniki, tisti mogočni kralji in preganjavci katoliške cerkve? Premagani so. Ravno tako bodo premagani vsi sovražniki, zoperniki in nasprotniki svetiga evangelija, kteri se še dandanašnji ustijo, in hočejo verne kristjane v žlici vode vtopiti. Kader pride poslednji dan njegove moči, kadar se bo prikazal v svetlobi svojih svetnikov, in bo prišel sodit žive in mrtve, takrat bodo vsi njegovi sovražniki podnožje njegovih nog.

De je Mesija sodnik, kažejo besede psalma: „Gospod na tvoji desnici bo razbil kralje v dan svoje jeze. Sodil bo narode, bo napolnil prepade z trupli mrtvih. Raztresil bo glave mnogih na zemlji“.

Kako je Mesija srednik skoz terpljenje, kažejo besede v osmi verstici psalma, ktere pravijo: „Na poti bo iz potoka pil, in potem bo svojo glavo vzdignil“. Povodnje, valovi, dereče reke in potoki so v svetim pismu podoba terpljenja, zopernost, britkost, preganjanja in bolečin. Te besede toraj hočejo reči. Mesija bo na poti svojiga življenja veliko nadlog in britkost preстал, bo pil kelih terpljenja, kteriga bo iz dna bolečin zajel in izpil do zadnje kaplje. Pa ravno skoz to terpljenje bo postal premagavec, bo svojo glavo častitljivo povzdignil; derec potok njegoviga terpljenja bo postal vir zdravja in zveličanja za ves človeški rod.

Kako očitno, kako umevno nas toraj ta psalm, na kteriga nas Jezus v s. evangelii opomni, uči, kaj moramo od njega misliti in verovati! Jezus se po mesu res imenuje sinu Davidoviga, ker se je sam ponizal, in podobo hlapca nase vzel, in se nam v vsem, zunaj greha, enakiga sturil. Pa vendar je on več, kakor samo človek, on je naš Bog, on je Kralj čez vse kralje, on je naš Zveličar, in enkrat naš sodnik. O de bi pač pomislili to tisti modrijani današnjih dni, kteri Jezusa zaničujejo, ga le učniga moža ali modrijana imenujejo, in bi mu radi vso moč in oblast, vso slavo in čast, in celo tudi božjo naruro vzeli! „O zakaj neki nejeverniki

razgrajajo, in ljudje nečimerne reči mislijo zoper Gospoda in zoper njegoviga Kristusa?“ Potočnik.

Roženkranc.

(Dalje.)

Kedarkoli molimo veseli del roženkranca, vidimo v duhu, kako Angel Gabrijel stoji pred nar čistejši devico, ki jo je kedej zemlja vidila, ter ji oznanuje, de ona bo mati Narvikšiga. Vidimo v duhu nebesa odperte, gledamo in premišljujemo edino-rojeniga Sina Boga večniga, kakó prečudno se on k svojimu večlovečenju za nas ljudi na zemlji sklenc. — Slišimo bogaboječco Elizabeto, kakó blagruje Marijo, mater Gospodovo, ter jo milosti polno imenuje. — S perserenim veseljem gledamo v betlehemskih jasicah s pleniciami povitiga ediniga Ljubljénka nebeškiga Očeta, ki je Kristus. Slišimo trumo angelov veselo petje gnati: „Čast bodi Bogu po višavah!“ slišimo pogovor in glas veselih pastirjev: vidimo Modre iz Jutra se mu klanjati, in dari darovati. Vidimo starčka Simeona, kakó ga duh božji v tempel žene, kjer Novorojenka v naročje vzame, ter prerokuje, de on bo „luč narodov, in slava Izraeloviga ljudstva“. Vidimo novovlovečeno modrost Očeta nebeškiga, začetnika noviga zakona — sedeti v sredi med postavodajavci, kteri se ne morejo načuditi, in stermé nad modrostjo dvanajstletniga miadenka. Ob kratkim: v veselim delu roženkranca se že dani svetlost prave vére, ktera je prišla na svet temoto razsvetlit. — Veseli del roženkranca molijo katoliški kristjanje od Adventa do Posta. Ta del je podoben voljnim in dobrotnim jutrajnim žarkam solnea.

Kakor pa za jutrajnim voljnim solncem nastopi opoldanska vročina, de od nje mehke zeljsa venejo; tako pride za veselim žalostni del roženkranca. — Žalostni del roženkranca nam v spomin kliče Gospoda Jezusa, kakor človeka bolečin, nam kaže, kakó v silni stiski in smertnih težavah teče njegova nedolžna kri s potama z njegoviga obličja: — kakó žlahtno telo Sinu božjiga z vozlatimi biči in šibami neusmiljeno tepo. Kakó je njegova sveta glava z ojstrimi terni prebodena; kakó on medli, in trikrat pade na zemljo, in težki križ čez njega; in poslednjič razbojnikom perštet, med razbojniki na križi umerje, de njegove lica obledé, in se kri iz njegovih presvetih ran na zemlji sterdi. — Ta del roženkranca se zlasti perleže za postni čas. — Žalostni razdelik roženkranca človeka z milovanjem napolni, in serce mu upade, ko misli, kakó je mogel Gospod terpeti in umreti: pride pa za žalostnim častitljivi del, kteri v našim sercu visoke občutljeje in veselo živost budi. Kakor zgodnje solnce veličastno zad hriba pride, tako vidimo, ko častitljivi del molimo, Jezusa, premagavca smerti in sa-

tana iz groba vstati z veliko močjo in veličastjem. In, na nepremakljivi skali uterdivšiga svojo cerkev, vidimo, ko se k Očetu verne v nebesa, nam Tolažnika sv. Duha poslat. In posledujč premišljuje, in v duhu gledamo, kako Kerubi in Serafi na perotih nesó v nebesa Marijo, svojo častitljivo kraljico, katero kralj časti, Jezus njen Sin ob svoji desnici z zvezdami krona. — Častitljivi del rožnikrance se moli od Velikenoči do Adventa, ker sv. cerkev ravno v tim času zlasti te skrivnosti premišljuje. — Lepa je tudi navada, de se večidel še za duše v vicalih moli na koncu vsačiga dela roženkrance, ker ravno po Jezusovim včlovečenji, terpljenji in vstajenji one pričakujejo in dosežejo milost in rešenje iz temnih vic.

Celi rožnikrance, to je, vsi trije deli, veseli, zadovoljni in častitljivi se skupej imenujejo tudi roženkranski psalter. Psalter se prav za prav imenujejo kukve vsih sto in petdeset psalmov, ktere se z družimi molitvami in svetim branjem razmnožene, se imenujejo brevijar ali duhovske cerkvene ure. Iz njih opravljajo katoliški duhovni po vesoljnim svetu dan na dan svojo domačo božjo službo za časno in večno, lastno, in vsih pravovernih kristjanov srečo, zlasti za blagoslov sebi podložnih duhovnih otrok. De bi pa tudi bogoljubni kristjanje podobno domačo božjo službo zamogli opravljati, je zrastle rožnikrance do 15 očenášov, in sto in petdeset česenamarij, kolikor je namreč psalmov (ali pa celo do 180 česenamarij, in 18 očenášev), ki se imenuje roženkranski psalter, in ki so ga mnogi samostanci ali klosterski, in mnogi drugi goreči kristjanje skorej vsaki dan vsiga zmolili. Ker je pa ves roženkrance dolg, imajo po nekterih krajih bratovšino živiga roženkrance. Po petnajst bratov ali sester se sklene v bratovšino, in vsak obmoli vsaki dan le eno petnajsterih skrivnost, in tako, ker jih je petnajst, obmolijo vsaki dan ves roženkrance. Ako kateri odmerje, ali odpove, nastopi drugi v njegovo versto. En mesec, ali na kolikor časa se zgovore, vsakteri eno skrivnost moli, in po tem se vsak naprej pomakne in bližnjo moli i. t. d. Per tem ima vsak perložnost, tisto skrivnost veliko bolj živo premišljevati, ker jo delj časa moli.

(Konec nasledje.)

Moje misli zastran neoženstva (Coelibatus).

(Dopis iz Dalmatinskiga.)

(Dalje.)

Še od podobomolcev je bilo neoženstvo cenjeno kakor nar vikši lepota mašnika. Egipčanje, Indijanci, Perzijanci, Tracijanje, Greki, Rimljanje, in notri tje Peruanci so hotli imeti svoje duhovne služabnike (pope) neoženjene. Služabniki Izide in

Cibeles niso samo čisto živeli, temuč so si tudi prizadevali, se vse priložnosti znebiti, naravno čistost zgubiti; kar je v te reči bil ukazal Likurg, Platon in Rimljanje z svojo postava Papija Poppea.

Ako so se tedaj podobomolci toliko hvalili, de so njih duhovni bili neoženjeni, in so se v polni deviški čistosti ohranili, koliko bolj se ta angelska čistost našim mašnikom spodobi! — Recimo še več. Zapoved deviške čistosti pri naših mašnikih ni samo sveta, ampak tudi modra. Mašniki brez zakonskih skerbi, zamorejo veliko svetejši svoje duhovne dolžnosti in cerkvene opravila opravljati. Ko bi imeli žene, bi mogli za nje skrbeti, misliti kako bi otroke zredili, in ves čas, ki bi ga z družino potratili, bi bil cerkvi ukraden, ukraden pastirjevi duhovni čedi, po spričevanji sv. Pavla: „Kdor je brez žene, skerbi za to, kar je Gospodoviga, kakó bi Bogu dopadel. Kdor je pa oženjen, skerbi za to, kar je svetoviga, kakó bi ženi dopadel, in je razdeljen“. (1. Cor. 7.) Jasnost te resnice je mogel sam Kalvin spoznati, desiravno je bil velik neprijatelj častitljiviga neoženstva, kateri hvaleči rečene besede sv. Pavla, je tako pisal: „Besede: „oženjen človek je razdeljen“, tedaj tako vzamemo, de se iz dela Bogu, iz dela ženi vda, ni pa ves edinimu Bogu vdan“. (Calv. in Coment. Epist. ad Corinth.) Spoznajmo: ženitev je dobra, je poštena: vendar vsak, ki je pri pameti, spozna, kako velika in težka je butara ženitve: in torej ni za duhovnika: „Kdo je tako ob pamet peršel, de bi zakonskiga jarma ne občutil?“ pravi sv. Ambrož (de Virg. c. 8.) Bi se li pa tem našlo duhovnov, de bi otrok in žene pozabljivi, radovoljno šli med neverce in neznabožce oznanovat sv. evangeli, in pa z nevarnostjo življenja? Bi se li našlo mašnikov, kakoršni so zdaj, kateri bi ljubeznjivo hodili okoli okuženih, okoli umirajočih, in se celo dali v sužnost, rešiti sužnje, in za toliko družih del keršanske ljubezni in usmiljenja? Ko bi duhovni bili oženjeni, težko bi se najdel, kateri bi se podvergel tako sveti službi.

Tudi se ne more reči, de neoženstvo duhovnov v cerkev božjo ni bilo vpeljano pred dvanajstim stoletjem, kakor je potuhnjeno pisal pisavec nekakih Judovskih bukev (liter. 160.) Kdor bi to terdil, očituje, de je luciferjev sin. Neoženstvo mašnikov ima svoj imenitni začetek sem od apostolskih časov. Vsak ve, koliko je Jezus Kristus ljubil in rad v misil jemal svetlo angelsko devišvo. Očitno (razborno) je tedaj, de vsi aposteljni, ki so ga nasledovali, so se ohranili v devištvu in čistosti odločivši se od svojih žen, ako bi kateri oženjen bil, kar še ni jasno dokazano: „Aposteljni so bili ali deviški, ali pa zderžni v zakonu,“ tako piše s. Hieronim (epist. 1. ad Pamach.) S. Pavl goreče perporoča Korincanam zderžnost, in razodeva unim pravover-

cam svojo željo, de bi bili vsi kakor je on bil, ki se ni bil oženil: „Želim namreč, de bi bili vsi kakor jez“. (I. Korint 7, 7.) Če je tako pisal posvetnim, kako bi bil mogel se le pisati unim, kateri so bili v apostolskim delu in v mašništvu? V začetku kersanske cerkve so ljudje vedili in bili terdno prepričani, de so aposteljni ojstro deržali devištvo in čistost, zavoljo česar je bila vstala neka nova huda ločitev (sekta), polvérci namreč, kateri so prederzno tolmacili nauk in zgled aposteljnov, ter zaničevali, zasramovali in branili ženitev; ta ločitev pa je bila povrednim obsojena in zaveržena od svete cerkve. Origén v tretjim stoletji pa si je bil clo nekej posebniga zmislil, se bolj popolnoma v čistosti in apostolskim devištvu okraniti. Sveti Ciprijan, kateri je v ravno tistim stoletji živel, je bil okoli leta 258 bukve od življenja deviških spisal (de statu virginum.).

Tedej je bil sem od začetka kersanstva duh in sklep svete katolske cerkve, de naj njeni mašniki v deviški čistosti žive, desiravno tačas se nobene zapovedi v ti reči ni bilo. V prvih časih je tudi potreba silila, tudi oženjene v duhovstvo sprejemati, ker ni bilo dosti deviških dobiti: vsak dan pa se je množilo število vernih in mnogi so se zgubili in bili morjeni zavoljo preganjanja. Ko se je pa čez malo časa število duhovnov zlo namnožilo, kateri so se radovoljno ženitve odpovedovali, je bila cerkev začela devištvo poviševati in je zlasti od škofov tirjala, de naj se v škofovsko čast posvečeni, ločijo in odločijo za vselej od svojih žen, in de naj bi se dalje oženjeni več za škofe ne posvečevali. Čez male časa se je ravno to zgodilo z mašniki, pa tudi z služiteli (diakoni), potem podslužiteli (subdiakoni), ker je bilo že podslužitelstvo v sveti red povzdignjeno.

V četertim stoletji se je bilo sveto neoženstvo ze zlo vzdvignilo. Elviranski zbor v letu 305 je bil devištvo že popolnoma odločil za duhovne, počenši od škofov, duhovnov, služitelov, podslužitelov in družih duhovnikov, ki so bili sosebno za božjo službo odločeni. Ta zbor takole piše: „Dopadlo je zapovedati, de naj se škofje, duhovni, služiteli, podslužiteli in drugi duhovniki, kadar so v službi, svojih žen zderže“. (Can. 33.) Novocezarski zbor v letu 314 ima terdo zapoved, ako bi se kateri duhoven oženil, de naj izmed duhovstva veržen bo: „Duhoven, če se je oženil, naj bo od reda odstavljen“. (Can. 1.)

V slovesnim Nicenskim, prvim občnim zboru, v letu 325, se zabranjuje vsim škofam, duhovnam in vsim drugim duhovnikom, ne samo ženiti se, ampak tudi, v službi imeti žensko osebo, ako bi ne bila mati, sestra, teta ali kaka druga nesumnjiva: „Sveti zbor je prepovedal, de ne sme ne škof, ne duhoven, ne služitel, ne podslužitel, ne kdo drugi v duhovskim stanu, ženo per sebi imeti, razun če

mater, sestro, teto, ali pa take osebe (persone), ktere natolevanju odidejo.“ (Can. 3.)

Nič ne pomaga reči z nekakim Sokratom, de se je v ravno tistim zboru neki starié, Pafnuci po iménu, tej zapovedi ustavil bil, zakaj, de to je laž bi med drugimi odgovorili Bellarmin, Baroni, Valeri, Tomasin, Muratori, Biner, Stiltingho, Bollandisti in poslednjič premodri Caharija. Ker ta Soerat, ko je bil umerl, je bil star 51 let, umerl pa je v letu 435, to je 110 let po tem slavnim zboru. Ker je tedej vse to resnično, bo tudi resnica, de pričanje tega prederzniga Sokrata je laž. Mora se reči, de v četertim stoletji je bilo neoženstvo duhovnov občno v sveti cerkvi. To resnico poterjuje s. Epifani. (Exposit. fidei cath. c. 21.) Tako tudi s Hieronim (Epist. ad Pamach.) Ravno to terdi v bukvah proti Vigilancju. (Lib. cont. Vigilant.) Tako so govorili tudi s. Ciril Jeruzalemski, s. Atanazi, s. Bazili, s. Janez Zlatoust, s. Ambrož in drugi očetje davnih časov v izhodu in zahodu. Ravno to se razodeva iz glasovitne pečatnice Siricja papeža, s katero v letu 385 Amerija, Targonskiga škofa na španjolskim, opominja, de naj varuje cerkveno neoženstvo v svoji deržavi. Malo pozneje leta 390 se je bil zbral drugi Kartaginiški zbor, v katerim je bila dana neka zapoved, ki vsim duhovnam angelsko čistost terdo zapoveduje. Těle so njegove besede: „Uči, de so posvečeni škofje, duhovni božji, kakor tudi levitje, in kateri božjim zakramentam služijo, v vsim zderžni, de zamorejo, kar Boga prosijo, tudi doseči, de tudi mi obvarjemo, kar so aposteljni učili in kar se je od starih časov ohranilo. Od vsih škofov je bilo izrečeno: dopade, de se škofje, duhovni, služiteli, in kateri zakramentam služijo, ki so varhi sramožljivosti, tudi zderže od žen, de bo v vsih sramožljivosti obvarovana, kateri altarju služijo“. (Can. 2.)

V petim in šestim stoletji pa najdemo tako rekoč neštevilne špriečevanja častiljiviga neoženstva. V Afriki je bilo več Kartaginiških zborov, v Spanii Toledanski, Jeronanski, Braganski. Po Francozkim so zbori v Orleanu, Oranii, Overnii, Aukseru, Aniersu, Vanesu, Agdi, Lionu, Tournu. Tim zboram se zamore pristaviti dvoje hvale vredno pismo papeža Inocencija I. je prvo: Viktorju Ruanskimu in drugo: Eksuperja Tolozanskimu škofu; tudi drugi dve pismi s. Leona Velikiga, eno do Anastazija Tesaloniškiga, drugo do Rufina Narbonskiga, dalje trije listi s. Gregorja Velikiga, eden do Petra, podslužitela Sicilijanskiga, drugi do Bonifacija, škofa Rejanskiga, tretji do Leona Katanskiga škofa; in poslednjič en list Martina I. do škofa v Utrehtu.

Kmalu potem, ko se je bila sveta véra na Angleškim razširila je bil s. Gregori Veliki zapo-

vedal, de duhovni vnovič spreobrnjenih dežel naj storijo obljubo devištva. Ko se je povzdignila keršanska Germanija, je bil s. Bonifaci vsim duhovnam neoženstvo napovedal.

(Konec nasledje.)

Zaničevavcam duhovnov, in zlasti keršanskim staršem v premislik.

Ne mislim žaliti vas, vi ki duhovne žalite! in tudi vam ne terdo očitati, temuč perjazno vam povem, kaj ste storili, in kaj delate, de bote vedili svojo vest sprašati, kedar se vam kri ohladi, ali če bolezen, ali nesreča vašo hudo termo vlomi.

Vi nehvaležni, vi! ki ste pozabili duhovne ceniti in spoštovati, pojdite k umirajočimu, pogledjte, kakó on po poslednjim tolažilú roke steguje, in gleda nasprot duhovnu, kteri večkrat čez hrib in log, čez sneg in led k bolniku gre, ga odveže, s Kristusam v duhu in telesu sklene, in potolaži, de v miru, v ljubezni in upanji zapusti tovarša, očeta ali mater, brate in sestré, ker se preseli v deželo večniga pokoja. Ondi bote vidili, koliko so duhovni vredni!

Vi nehvaležni, vi! ko bi kteriga zmed vas zadelo, de bi brez duhovne pomoči umiral — kar se vse lahko vam permeri, ker ste se z zaničevanjem duhovnov zoper višjiga duhovna Kristusa pregrešili: takrat bi vidil, kaj je duhoven vreden!

Ako kuga ali kolera, ali druga bolezen (česar Bog obvari!) v deželo vdari, in v kterim kraji vam za kazin (štrafingo) narpred duhovne pastirje pomori, kakor se je pred malo časam neki na Šlezkim zgodilo, in boste potem očete in matere, brate, sestré in sosede brez duhovniga blagoslova v hladno zemljo zakopovali; po tem bote vidili, kaj so duhovni vredni! Vi nehvaležni, svoje otroke, ki jih po šolah imate, hočete velikrat persiliti, de naj bi se duhovskega stanu lotili. Kteri zmed vaših otrok si bo to upal, ker vi, očetje! duhovnam grenke dneve delate, jih opravljate, in se vlečete za zerno žita, kteriga so jim vaši očetje in spredniki obljubili dajati, in kteri se boljši štejejo, de odrajtajo, ga pa ne mara vender z grenkim očitanjem osolijo.

Vi nehvaležni, si prizadevati duhovski stan takó neprijetiu storiti, de se bodo šolci ogibali v ta stan stopiti, kteriga se že zdaj zavoljo duhovnih težav boje: bo sčasama duhovnov permankovalo, ali pa bodo v sili taki v duhovšino rinili, ki niso za ta stan. Ako bo duhovnov mankalo, bo tudi véra pešala; lažnjivi preroki in krivoverci bodo veči moč imeli, in zgoditi se utegne, de, ko bi nar bolj treba bilo učeniú katolških mašnikov, jih bo nar bolj mankalo. Kaj porečete, ako bodo vaši otroci ali vnuki ne kakor katolški kristjanje, ampak kakor krivoverci za vami v večnost peršli? In kdo je tuga bolj kriv, kakor vi sami, ker ste prvo stopnjo sto-

riili, de ste začeli duhovne preganjati ali z jezikan, ali z utergovanjem tuga, kar ste jim dolžni? Taki in toliki utegnejo biti nasledki vaše hude terme, ktere večni Bog odverni!

Vi keršanski starši, hočete imeti dobre, poštene, keršanske otroke; pa vpričo njih duhovne grajate, zaničujete in obrekujete. Kakó bodo vaši otroci imeli do duhovnov spoštovanje, kakorsniga ste jim vi, in vaši otroci dolžni po Jezusovih besedah, kteri pravi: „Kdor vas zaničuje, mene zaničuje“. In če jih ne bodo spoštovali, kakó bodo njih nauke sprejemali? In če njih naukov ne bodo sprejemali, bodo hitro taki, kakor ste vi, pa kmalo še veliko hujsi od vas. Kakošni bodo vaši otroci za vami v večnost peršli, kterim vender srečo in zveličanje želite, kakor sami sebi?

Kriva véra se že blizo nas raztroša, in pa taka, ktera je od satanovih namestnikov po vsih človeških počutkih skovana. Kdor ne bo dobro v véri podučén in uterjen, in ne bo obilno molil, bo ob pravo véro peršel. V taki nevarnosti je zdaj silno veliko ljudi, kteri so v termaste prepire, in nepokoršino do svojih višjih tako zaguljeni, de se sme po vsi pravici misliti, de oni sami sebe in svojo hudo termo bolj kot Boga ljubijo, bolj kot svoje dolžne sti, ktere jim Bog spolnovati zapoveduje. Ako začne krivoverni učenik takim ljudem v rog trobiti, jim vse po njih termi govoriti, kako zlo se je bati, de se bodo taki napolkristjanje z veseljem za njimi v pogubljenje uderli! Lažnjivi preroki in krivoverci imajo to navado, de ljudsko termo zvedo, in po nji svoj plajš obračajo. Naj kdo še tako neslane reči govori, de so le po ljudski termi, ga vse rado poslušá, in mu verjame. Ako krivoverci pride, začne čez gosposke lajati, na svetiga Očeta v Rimu svoje strupene laži pljovati, se s pijanci po pivnicah postikati, in jih milovati, duhovne pa černiti, — in vse počutke razberzdovati: kdo bo hitreje za takim goljufam potegnil, kakor ti, ki imajo k vsimu timu že nagnjenje? In kakó radi poslušajo in verjamejo taki vse druge krive nauke, ki jih krivoverci znajo tako goljufno nališpati, de podobo resnice imajo? Vest človeku natihama hudobijo očita, pa taki zaslepljeni vesti ne slišijo več, ali pa je poslušati nočejo. Nobenkrat ni hujsi potrebe, kakor zdaj, de si človek z živim ogram v sred serca zapiše večne Resnice posvarjenje: „Kaj pomaga človeku, ko bi ves svet perdobil, svojo dušo pa pogubil!“ In pa: „Človek! spomni se poslednjih reči per vsih svojih delih, in vekomej ne boš grešil!“

Versta Ljubljanskih škofov.

(Spisal Peter Hieinger.) (Konec.)

22. Anton Kavčič, rojen v Idrii 1743. On

je bil v duhovski službi per s. Štefanu na Dunaji, potem vodja škofijske kancelije v Dunajskim Novim mestu in v Šent-Peltnu, dalje še tudi korar tamkej; od ondod je bil k Dunajski veliko-škofijski cerkvi predjan; tam je bil korar, škofov namestnik in l. 1805 mali škof. Na Ljubljanski škofijski sedež je peršel l. 1807. Drugo leto po tem je dal nov okrajšan ritual na svitlo. Njegovo pastirstvo je zadelo ravno v čase francozke vojske, kjer je marsikaj mogel prestati. Svoj škofijski dvor je mogel francozkimu deželnimu poglavarju prepustiti, in sam v duhovščnici stanovati, škofijski prihodki so bili pomanjšani, ker od grajšin na štajerskim ni nič dobival; zraven je pa še Koroško stran, kar je je v francozki oblasti bilo, imel oskerbovati. Vonder vse te in druge teže je enakovoljno in močnodušno nosil. Pa tudi za celo škofijo so bili takrat žalostni dnevi: prazniki so bili razun nedelj skorej vsi preklicani, božja služba se je mogla več časa bolj na tihim opravljati, število mašnikov ni bilo veliko, prihodki duhovšine so bili zmanjšani, in nekak ne božji duh se je med ljudstvo zasejal. Dva blaga moža sta pomniti, ki sta v teh nepokojnih časih zlasti za mlado duhovščino veliko zasluženje perdobila, namreč Jožef Walland in Matevž Ravnikar, prvi je potem Goriški veliki škof, drugi Terzaški škof postal. Komej so spet mirni časi prišli, in je Avstrijska vlada nastopila, je škof Anton umerl l. 1814, in je bil per s. Kristofu zakopan. Škofijski sedež je zdej dve leti prazin stal.

23. Avguštin Gruber, rojen na Dunaji l. 1763, je bil nar pred kaplan na deželi in na Dunaji; dalje je prišel k nemškim šolam za učenika kersanskiga nauka, potem je postal svetovavec per deželnim poglavarstvu in per veliki dvorni kanceliji. L. 1815 je bil Ljubljanski škof imenovan, l. 1816 v Rimu poterjen in potem na Dunaji posvečen. Od tega časa, kar je škof Avguštin na Ljubljanski škofijski sedež prišel, je on z očetovsko skerbho in ljubezni polnim ravnanjem iskal hudo poravnati, kar ga je poprejšnji čas napeljal, in rane začetiti, ki jih je bil vojskin hrum vernosti in pobožnosti ljudstva napravil. Zlasti se je začela mladost bolj k soli perganjati, in odtod je bil tudi obilniši zarod za duhovščino upati, zlasti ker je bil bogoslovski uk za prihodnje duhovne bolj v red djan; tudi je jelo več krajnskih bukev v podučenje priprostiga ljudstva izhajati. Vonder škof Avguštin ni dolgo pasel Ljubljanske čede, bil je l. 1823 na viši sedež v Solnigrad (Salzburg) poklican, kamor se je v začetku l. 1824 iz Ljubljane vzdignil. Popred je se v lepi pridigi od svojih dozdajnjih ovčie slovo vzel, kjer je od poglavitnih kersanskih čednost, vere, upanja in ljubezni govoril.

24. Anton Alojz Wolf, zdajnji Ljubljanski

škof. Rojeni so bili 14. Rožnicveta 1782 v Idrii, v mašnika posvečeni 15. Grudna 1804. Potem so bili več let v škofijski kanceliji, in so tudi nekaj časa v modroslovskih šolah učili; potlej so postali korar in veliki ogleda šol per škofijski cerkvi v Ljubljani, leta 1817 pa so prišli kakor svetovavec v duhovskih rečeh k deželnimu poglavarstvu v Terst. Po odhodu škofa Avguština so bili od rajueiga cesarja Franca I. Ljubljanski škof imenovani, 12. maliga Serpana od papeža Leona XII. v Rimu poterjeni, in 3. Kozaperska v Gorici od tedajšnjiga škofa Jožefa Wallanda posvečeni; z častjo so bili na škofijski sedež vpeljani 31. Kozaperska l. 1824. Dolgo let že oni zročeno čedo vladajo, in veliko so v tem času za škofijo storili, ktera je zdaj nov dorastik dobila. Leta 1830 namreč je bila po apostolskim listu papeža Pija VIII. Postojnska in Ternovska dehantija od Terzaške škofije, in Vipavska od Goriške škofije vzeta, in Ljubljanski perdjana; l. 1833 je še Motniška fara od Lavantinske škofije sem prišla. Zdej pa je Ljubljanska škofija Goriškimu velikimu škofu podveržena, ko je bila popred vedno naravnost apostolskimu sedežu podložna. Precej v začetku svojiga pastirstva so milostvi škof Anton Alojz celo škofijo obiskali, in vse fare in podfare sami obhodili, de so se od stanu svoje zročene cerkve z lastnim pogledam podučili; s tem potam so marsiktero cerkev posvetili; potem so skerbeli, de bi se v božji službi povsod enak red deržal, in so zato svoji duhovščini kratko pedučenje po zgledu poprejšnjiga veliciga škofa Mihaela v roke dali. De bi se duhovni prid vernih ložej oskerbel, so si dalje perzadeli, duhovščnico povečati za veči število duhovnih učencev ali bogoslovcev, tudi novih far in kaplanij osnovati, in stare bolj v red djati. Skerbno še zmirej vsako leto svojo škofijo obiskujejo, in zdaj te zdaj te fare zopet pogledajo, in mladosti zakrament s. birme delc. Dalje so pregledali in popravili cerkvene bukve: berila in evangelii so vnovič prestavljeni, ritual ali bukve za svete opravila in bukve za obhajanje lastnih godov Ljubljanske škofije so popravljene in pomnožene na svitlo dane, in sicer kar je posebno pomniti, z poterjenjem rimskiga papeža. Tudi na čednost in lepoto cerkva in cerkvene oprave se povsod ozirajo; in po takim je tudi Ljubljanska škofijska cerkev dobila svoje doveršenje, ker je lepa kuplja na nji izdelana. Se so za izobraženje mladosti in njeno perpravo v duhovski stan posebno bogato prevedili; razun lepih štifteng za svoje domače Idersko mesto, so za celo škofijo z velikimi troški mladenščnico (Alojzevše) vstanovili, kjer je zlasti manj premožnim zala pot odperta k pravimu izobraženju za vednost in pobožnost priti. Opomniti se pa tudi sme, de duhovščina v zadnjih časih kakor z novim duham na-

polajena v svojim poklicu dela: dosti izmed njej se jih tudi v šolah trudi, drugi si z pobožnimi bukva- mi versko podučenje razširati perzadevajo. In de ljudstvo za božjo reč ni merzlo, kažejo lepo ozal- šane cerkve, nekatere tudi v novo zidane z zverstenim mogočnim zvonjenjem, kakoršniga drugej ni kmalo najti, — res de se med pšenico tudi ljulika najde, in de v sercu ni povsod tista pobožnost, ki jo vnanje kaže. —

Kaj bodo zadnji časi pernesli, ve le Bog: de bo za resnico in svetost treba vojske, se ve de du- hovne vojske, ne z mečem, — je gotovo: zatorej je pa tudi orožje božje vzeti, čuti in moliti.

Sedajni obsir katolske cerkve.

Spisal Valentin Sezun. (Dalje.)

XII. Prusko (Prajsovsko) kraljestvo.

Stiska in povzdiga katolske cerkve na Pruskim v poslednjih letih.

Enak vihar kakor ob Rajni se je bil tudi na jutrovi meji Pruskega, v Poznavi v jeseni 1837 zoper katolsko vero vzdignil. Tukaj je bil od l. 1831 veliki škof Martin Dunin, rojen v l. 1744 iz ple- menite Poljska hiše in nar starši med svojimi 23 bratmi in sestrami. Do 12. leta je on hodil v Je- zuitovske šole v Ravi, potlej ga vzame njegov stric, ki je bil poprej sam Jezuit, k sebi v Bidgose (Brom- berg), kjer je mladi Martin 2 leti v latinske šole hodil, in odtod je on peršel v Rim v slavne šole imenovane Collegium Germanikum, in je bil tam v l. 1797 od kardinala de Somaglia v mašnika posvečen. Ko je bil v l. 1831 veliki škof velike Gniezno-Poz- navske škofije postal, je mogel viditi, kako je kralj Friderik Wilhelm III. v l. 1833 še zadnje kloštre prusko-poljske dežele odpraviti ukazal. — Ker so bile ta Poljska in zgorej pod številko 3 imenovana Šlezka dežela že veliko več let kakor Renanske (Rajnske) v Pruski oblasti, in ker v tako dolzih in hudih vojskah, ki so se v l. 1793—1795, 1805 —1807, 1812—1814 in v l. 1830—1831 ravno v tih deželah ali v njih soseskah godile, prava pa- stirska paznost in spolnovanje cerkvenih ukazil ni- ste mogoči bile, — je bilo tukaj poročevanje že- ninov in nevest, katerih je bil eden katolske vere, drugi pa protestanske s perpisanjem njih otrok za protestansko vero že zlo v navadi. Veliki škof Mar- tin se trudi to nadlogo odverniti; on prepove svo- jim duhovnam take zakone blagosloviti (poročevati), in napove tim, ki bi tiga ukazala ne spolnili, od- stavo od cerkveniga opravištva (suspension). Du- hovšina in ljudstvo so se te serčnosti svojiga veli- kiga pastirja razveselili in korarji se svojimu škofu še posebno za to ukazilo zahvalili. Ali protestanski kraljevi uradniki se nad tim togoté. Gorjé in kazni so bile zažugane mašnikom, kateri se bojo po uka-

zilu svojiga škofa ravnali, unim pa, ki bojo zoper voljo svojiga škofa delali, varstvo deželne moči oblju- bljeno. Po zgledu Martina Dunina sta bila tudi Er- melandiški in Kulmiški škof enake ukazila svojim vernim dala. — Le Brezlavški škof Leopold grof Sedlnicki se ni nič ganil. — Pruski ministri Alten- stein, Rohow in Werther so zdaj škofa Martina spoznali kriviga velike nepokorsne zoper kraljevo oblast, in Poznavski poglavar Flottwell (Oberprä- sident) ga je imel inkvirirati (izpraševati). Ali škof Martin, kateri je bil le Bogu in papežu odgovor dol- žan od svojiga pastirskiga vladanja, noče pred de- želske (weltlich) sodnike stopiti. Poklican je bil zdaj v Berolin, kamor je 5. Malotravna 1839 per- šel. Sprejeli so ga bili tu s častjo, ali že mu 25. Malotravna kraljeve sodnice (Gerichtskammer) drugi predsednik (Vicepräsident) napové, de mu je služba od kralja odvzeta, de bo 6 mescov v terdnjavo per- šel (Festungsstrafe) in de more on vse potroske plačati, ki so jih kraljevi uradniki z preiskovanjem in z razsojenjem njegoviga zadržanja deržavni denarnici storili. Ja prepovedano mu je bilo clo svoji duhovšini kaj pisati in se brez perpušenja policij- skiga ministerstva iz Berolina kam podati. Tako je skerbin mož zdel v Berolinu kakor jetnik. On vidi, de vladarstvo tako njegovo stanovitnost le omajati hoče, torej popusti na naglim Berolin in hiti k svoji pobiti čedi v Poznavo nazaj, kamor 4. Kozaperska 1839 pride. Njegova prva pot je bila v stolno cer- kev, kjer je v kapeli sv. križa pred sv. Rešnjim telesam zase in za svojo stiskano čedo persereno molil. Ali že 8. Kozaperska po noči pridejo Minu- toli in drugi policijski uradniki v škofovo stanovanje in veliki škof Martin je bil zdaj v Pomeransko ter- dnjavo Kolberg odpeljan in tam skerbno obvarovan. — Papež Gregor XVI. je tožil glasno čez to novo nadlogo, ki jo je mogla katolska cerkev na Prus- kim terpeti. — Cela Poznavska škofija je pa žalo- vala nad nesrečo, ki je bila njenjiga pastirja za- dela, kakor de bi v vsaki hiši merlica imeli. Omol- knili so vsi zvonovi, orgle in petje po katolskih cerkvah. Napravljali so protestanski vradniki in mo- gočniki na Poznavskim semtertje vesele kratkorase. Zastonj, katolčanov se jih ni nihče udeležil, zakaj vsi stanovi, plemenitniki (Adel), duhovšina in ljudje sploh so žalovali. — Žugali so kraljevi uradniki fajmoštram jih kaznovati, ako od te očitne cerkvene žalosti ne jenjajo, to de ti, kakor postavim Val- ciški (Deutschkron) dehant, so si pustili raj obla- čila in drugo blago od sodniških hlapcev po sili je- mati (rubiti), kakor de bi bili nehali za svojim ško- fam žalovati. — Veliki teden 1840 so bili z kra- ljevim perpušenjem zavoljo sv. olja nekteri korarji in drugi duhovni k velikimu škofu Martinu peršli, in mile solze so vsim v očeh igrale, ko je veliki

škof Martin ne v svoji krasni stolni cerkvi v Poznavi, ampak tukaj v protestanškem Kolbergu in seer v enim mu za stanovanje odkazanih hramov (cimrov) sveto olje za Gniezno-Poznavsko škofijo posvetil.

Ali 7. Rožnieveta 1840 umerje kralj Friderik Wilhelm III., minister Altenstein in več družih, ki so bili tiga kralja k tej ojstrosti do katolčanov napeljali, so bili se poprej ta svet zapustili, in tako je bilo sedajnjimu kralju Frideriku Wilhelmu IV. lahko katolski cerkvi v svojih deržavah mir dati. On pošlje v Rim za svojiga poslanca katolskiga grofa Brühl-Pforten, kateri se je s papežem Gregorjem XVI. pogodil, de smejo pruški škofje brez posebniga kraljeviga pervolenja s svojim poglavarjem v Rimu se posvetovati. — Hermezianski učenički so mogli Hermezovim naukam se odpovedati ali nehati učiti, in kar poročevanje katolčanov z nekatolskimi, katerih otroci bi ne bili katolski cerkvi perpisani, zadene, je pruško vladarstvo dovolilo, de ne bo noben katolski duhovin več siljen tacih ljudi poročevati. Martin Dunin je zdaj peršel 5. Velkiga serpana 1840 nazaj v Poznavo, Klemen Avgust pa je na svetovanje papeževo ostal v Münstru in dobil za pomočnika (Coadjutor) slavniga pridigarja in Spajerskiga škofa Janeza Geissel, kateri je po lepi Klemenovi smerti 19. Kozaperska 1845 Kelnški veliki škof postal: njegove zadnje besede so bile: „Gospod Jezus! pridi, pridi kmalo“. — Klemenov tajnik Eduard Mihelis, je bil tudi iz terdnjave Magdeburg izpušen, in je svojo mater, ktera je bila v tim času od protestanske h katolski véri stopila, s toliko večim veseljem sprejel. Tudi njegove dozaj protestanske dve sestrci ste bile katolčanke postale. Zdaj je Mihelis, ki je tudi dohtar sv. pisma, profesor Verne (Dogmatike) v Luksemburgu. —

Veliki škof Martin pa je umerl v Gospodu 26. Grudna 1842, obžalovan od svoje čede tolikanj, de je se vladarstvo skozi 14 dni bilo vse kratkočasne prepovedalo. Kralji skorej nimajo tako lepiga pogreba kakor ga je imel ta mož, brezštevilna množica vsih stanov je šla s solznimi očmi za merličem, kteriga so nesli: 2 kneta, 2 mestnjana (purgarja), 2 masnika, 2 oficirja, grof Micielski in knez Sulkovski.

Ta serčnost in stanovitnost tih 2 vikših pastirjev je pa tudi po vsih družih straneh Nemškiga katolsko življenje zbudila. Nikjer se več ljudje katolske in protestanske vére, ako ne obljubijo vsih otrok v katolski véri izrediti, od katolskih duhovnov ne poročujejo, temuč taki ženini in neveste si store samo obljubo vpričo katolskiga fajmoštra, to de ne v cerkvi. De po takim očetje ali matere, ki

po nemarnim svoje otroke v protestanski véri rasti puste, ne morejo per spovedi vredne odveze dobiti in k Gospodovi mizi po vrednim stopiti, lahko vsak ve. Ta nauk sta bila tudi dala svojim vernim zgorej imenovan veliki škof Martin Dunin in Oznabrukiške škofije namestnik škof Anton Lübke.

(Dalje naslédje.)

Gorje lažnjivim prerokam!

Tožijo, de se po Tirolskim golju in zapeljivi sleparji po duhovsko oblečeni po deželi plazijo, ljudém lagati in jih dražiti; v kakošnih kozah se pa po naši deželi klatijo satanovci, ker se tudi zmiram nove laži in zdražbe slišijo?

Dve taki laži ravno zdaj med ljudi zdražbe sejete, in peklenško sovraštvo podkurjate. Ena je, de je Bisterski poslanec iz Dunaja pisal, de so hotli grofi in grajsaki vse poslance podkupiti, de bi za njih stran bili govorili. — Tako debelo laž zamore le tisti verjeti, kateri ne ve, de se na Dunaji vse očitno vpričo neštevilnih poslušavcov govori, in vse spricati mora, in de se govori poslancov precej po dnevnih razglaséh, de vsi poslaniki lahko vedo, kaj njih poslanci govoré; se tedaj nič skrivno ne godi. — Druga še bolj kosmata je laž, de so duhovni že pred stirnajstmi leti vedili, de je vsa tlaka in desetina odpravljena, pa ljudem niso hotli povedati. — Ko bi ne bil slisal, nikoli bi ne verjel, de je kdo toliko butast in zateleban, de bi mu kej taciga po glavi bredlo! Vsi duhovni tedaj v celim cesarstvu, vsi škofje, vsi minihi i. t. d. bi bili k takimu grehu stirnajst let molčali, in še greh zagovarjali, in med vsimi bi ne bilo ne eniga, de bi za svojo dušo bil skerbel, in resnico spregovoril?! Ravno taki golju bi mogli biti skoz 14 let po vsim cesarstvu vsi deželski gospodje brez razločka: in verh tiga bi bili lažnik in nar veči krivičnik sam naš dobrotljivi cesar Ferdinand, ki so letas postavo bili dali, de do noviga leta vse per starim ostane?! Tako debela je laž, de bi jo v gosti temi ošlatal, in vender se najdejo, ki jo verjamejo, mende le za to, ker želé, de bi res bilo, desiravno vedó, de kej taciga nikakor ne mora biti! — Od zapeljivca pa, ki se ne ustraši, s tako peklenško lažjo vse stanove černiti, ako se iz hudo-bije godi, bi djal, de je prav z zelenim obseden, in če koga gotovo njega bodo zadele besede sv. Duha: „Kdor laži govori, ne bo ubežal: ampak bo pogubljen“. (Prov. 19, 5.) Ako je vsak ubijavec, kdor svojiga bližnjiga sovraži (1. Jan. 3, 15.); kakošni ubijavec je še le taki, ki med tako veliko množico ljudi žerjavco sovraštva trosi, in bi jih rad zdražil, de bi se med seboj morili in pobijali!

— n.

I s k r a.

Zdirjani clovek.

Brez ljubezni, in brez straha,
Brez poštenja, brez pravice
V černo noč prešerno maha;
Lačen greha, žejn krivice
Bližnjimu kali življenje,
Sebi kuje pogubljenje.